

Sprawozdanie

Komisji w przedmiocie konkurencyi kościelnej.

Wysoki Sejmie !

Uchwalami z dnia 5. Grudnia 1865 i 26. Marca 1866 polecił Wysoki Sejm osobnej Komisji, aby zbadała dwa projekta do ustaw, jeden rządowy, drugi Wydziału krajowego, dotyczące się tak zwanej konkurencyi do pokrycia kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież sprawiania przyrządów i sprzętów kościelnych, — i zdanie swoje co do obu projektów Wysokiej Izbie przedłożyła.

Tejże Komisji przydzielono dalej wniosek posła księdza Stępka tak opiewający:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. „Wydatki na potrzeby kościelne z odprawianiem liturgii połączone, jako to: na sług kościelnych obrz. łac., na organistę, kościelnego i kalikańcistę; w obrz. zaś ruskim: na diaka i kościelnego; — na opłatki (proskurki), wino, воск, kadzidło, łój do lamp, pranie bielizny kościelnej, które wedle dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 16. Marca 1818 l. 20.552 między zwykle, inwentarzem objęte wydatki kościelne zamieszczone być powinny — mają być w przyszłości jak dotąd, i to w ilości rocznej 105 złr. w. a. w kościołach obudwóch obrządków z funduszu religijnego opłacanych w parafiach niżej kongrui, a nawet nad kongruę dochodzącą do 400 złr. dotowanych.“
2. „Oдноśne ustępy rozporządzenia byłego Ministryum oświecenia i wyznań z dnia 22. Grudnia 1860 l. 18.416/4.995 i rozporządzenie Ministerstwa Państwa z dnia 22. Lutego 1862 l. 1.977/471, tej ustawie sprzeciwiające się zostają uchylone.“

Nakoniec przydzielono tej Komisji petycje kilku kapłanów i różnych gmin; z powyższym przedmiotem w związku będące, jako to księży: Józefa Nowaka, Leona Sroczyńskiego, Jana Wciślaka i Grzegorza Kulczyckiego — tudzież gmin: Borynia, Dmytrowice, Beniowa, Bukowiec, Sianki, Sieklówka dolna i górna, Krzywaczka, Benzarka, Jawornik, Wojkowice, Twierdza, Gnojnik, Tymowa, Tworkowa, Lewniowa, Biesiadki, Zerków, Chronów, Bistoszowa, Wodniki, Nozdrzec, Ropa, Bóbrka, Wietrzno, Niżna Łąka i Rychcice, — domagających się tak uwolnienia gmin, od nałożonego im ciężaru zaspakajania potrzeb kościelnych, jakoteż przeniesienia dotyczących wydatków na fundusz religijny, które je dotychczas pokrywał.

Komisya zbadawszy projekt Wydziału krajowego, wypracowany na podstawie projektu rządowego, i już przezeń w kilku ustępach zmodyfikowanego znalazła go tak dokładnym, iż prócz zmian niektórych postanowień, w §§. 3., 4., i 8. zawartych, przyjęła go w całości. — Zalecając Wysokiej Izbie przyjęcie zaprojektowanej poniżej ustawy, przedkłada w tym względzie następujące sprawozdanie:

W przedmiocie konkurencji kościelnej należy przedewszystkiem rozpoznać, kto wedle ustaw dotychczasowych był obowiązany, ponosić koszty stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich, sprawiania przyrzędów kościelnych i pokrycia innych potrzeb kościoła; dalej, jakiego rodzaju i jakich rozmiarów był obowiązek ciążący na każdym, do konkurencji obowiązany — nareszcie do którychto przedmiotów odnosił się obowiązek konkurencji?

Głównym przedmiotem tego obowiązku są:

I. Budynki kościelne i plebańskie w parafiach wyznania katolickiego, tudzież wewnętrzne urządzenia kościelne jako to: organy, konfesyonały, klęczniki, ambony, ołtarze, dzwony i t. p., które stanowią część kościoła, a zatem pod kategorię zabudowań kościelnych podpadają (Najw. post. z dnia 21. Listopada 1821. dekret nadw. z 20. Grudnia 1821 l. 35.929, rozporząd. gubern. z 8. Lutego 1822 l. 66.908 Pill. IV. 38).

Nie należą wszakże do kategorii budowli kościelnych ani świątynie, (dekr. gubern. z 15. Lipca 1824 l. 22.582) ani trupiarnie, jako zakłady miejscowej policyi zdrowia (dekret nadw. z dnia 13. Kwietnia 1845 l. 12.427).

Równie nie podpada pod kategorię budynków plebańskich mieszkanie dla sług kościelnych jako to: dla organisty, lub diaka i kościelnego.

II. Grunta pod te budowle i czynsz najmu.

III. Przyrzędy, sprzęty i inne potrzeby kościelne, mianowicie:

1. przyrzędy do odprawiania służby bożej, n. p. ornaty, alby, bielizna i tym podobne w inwentarzach kościelnych poszczególnione przedmioty;
2. potrzeby kościelne z odprawianiem liturgii połączone, jako to: wino, opłatki, (proskurki), воск, łój do lamp, kadzidło, utrzymanie ornatów, pranie bielizny kościelnej.

Z mocy ustaw dotąd obowiązujących, konkurowały do wydatków kościelnych następujące osoby:

- a) mocą fundacyi, umowy albo też innego tytułu prawnego do tego obowiązani,
- b) kościół rozporządzalnym swym dochodem, albo też majątkiem zakładowym,
- c) fundusz religijny,
- d) paroch,
- e) patron,
- f) byłe dominium,
- g) gmina.

Jakiego rodzaju i rozmiaru są obowiązki stron konkurujących w ogóle i każdej z nich w szczególności — do jakich datków i prestacyj są one obowiązane — i w jakim stosunku winny przyczyniać się do pokrycia tych kosztów — wykaże szczegółowy wywód poniżej skreślony; przyczem nadmienić trzeba, że gdy ustawodawstwo austriackie co do konkurencji kościelnej przed rokiem 1848 opierało się głównie na stosunku dominioń do poddanych, a stosunek ten w roku 1848 zniesiony został — runęły tem samem podwaliny, na których dawniejsze ustawy zbudowane były.

Tych ustaw miejsce zajęły nowe rozporządzenia ministeryalne z dnia 22. Grudnia 1860 i 22. Lutego 1862, które jakkolwiek uwzględniały obecne stosunki krajowe, nie regulowały stanowczo tej sprawy.

Zanim przystąpimy do historycznego wyvodu, jakie ustawy w tym względzie niegdyś obowiązywały, a jakie dziś obowiązują, nadmienić wypada, że prawodawstwo austriackie rozróżniało trzy rodzaje datków i prestacyj konkurencyjnych, jako to:

- a) w gotówce, mianowicie opłatę rzemieślników,
- b) dostarczanie materiałów,
- c) robociznę ciągłą i pieszą.

Przed rokiem 1848 następujące co do konkurencji kościelnej istniały przepisy, a mianowicie:

I. Co do budynków kościelnych i plebańskich, jakoteż co do wewnętrznego urządzenia kościołów.

1. Patron kościelny ponosił wszelkie wydatki w gotówiznie, mianowicie opłacał rzemieślników, — wszelako tylko w tym wypadku, jeżeli zarazem reprezentował dominium. Jeżeli zaś patronat i dominium były w różnych rękach, natenczas przy budowlach kościelnych, ponosił patron wydatki w gotówce w jednej, a dominium w drugiej połowie, — do wydatków przy budynkach plebańskich zaś przyczyniał się paroch w $\frac{1}{4}$ części, jeżeli dochód jego wynosił między 300 złr. i 500 złr. — w $\frac{1}{2}$

części, jeżeli dochód jego wynosił między 500 zlr. i 1.000 zlr. — a w połowie, jeżeli przewyższał 1.000 zlr., i ten dodatek parocha strącał się z połowy wydatków w gotówce na dominium przypadającej. (Najw. postan. z dnia 19. Grudnia 1811, dekret nadw. z dnia 17. Stycznia 1812 l. 704 Pill. VII. 41).

Mniejsze wydatki na restaurację budynków 10 zlr. m. k. nie przenoszące, ponosił beneficjant (dekr. nadw. z 17. Stycznia 1812).

2. Dominium ponosiło kosztą materyałów, — przyczem postanowiono, że w razie konkurencyi kilku dominiów ilość kosztów na każde dominium przypadająca, stosuje się do ilości dusz (dekr. nadw. z dnia 6. Maja 1815 l. 15.581, Pill. XV. 62 i dekr. gubern. z 16. Października 1818 l. 50 543).
3. Gminy należące do parafii własnego obrządku (dekr. nadw. z 22. Maja 1805 i gubern. z 31. Października 1817 l. 57.789) dostarczały roboty ręcznej i zaprzęgowej.
4. Kościół rozporządzałnym dochodem lub majątkiem kościelnym, przyczyniał się do pokrycia powyższych kosztów w tym razie, jeżeli po strąceniu datku konkurencyjnego tyle jeszcze pozostało, iż zwyyczajne, lub przez fundatora zamierzone wydatki kościoła pokryte być mogły (dekr. nadw. z dnia 27. Lutego 1786). —

ad II. Co do gruntu pod budowle kościelne lub plebańskie i czynszu najmu — orzeczono dekretem nadw. z dnia 31. Grudnia 1819 l. 29.530 i dekr. gubern. z dnia 28. Stycznia 1819 l. 3.341, że tu zachodzi analogia powyższych zasad, a zatem patron, dominium i gmina kosztą nabycia gruntu i opłatę czynszu najmu w równych częściach, t. j. każdy z nich w $\frac{1}{3}$ części ponosić mają.

Ad III.

- ad 1.* Sprawianie przyrządów potrzebnych do odprawiania służby bożej jako to: ornatów, bielizny, kielichów, i t. p. należało wyłącznie do patrona (dekr. gubern. z dnia 13. Grudnia 1816 l. 56.114). —
- ad 2.* Innym atoli trybem pokrywano bieżące potrzeby kościelne połączone z odprawianiem liturgii, jako to: wynagrodzenie sług kościelnych i wydatki na opłatki, wino, воск, i t. p. które według dekretu nadw. z dnia 16. Marca 1818 l. 20.552 zamieszczano między zwykle inwentarzem objęte wydatki kościelne.

Aż do roku 1860 nigdy nie pociągano osób do konkurencyi zobowiązanych jako to: dominium patrona i gminy, do pokrycia powyższych kosztów, — bo uważano wydatki te, jako czysto kościelne, potrącano je od dochodu kościelnego, a jeżeli pozostała z dochodu kościelnego reszta, nie sięgała 300 zlr. m. k. brak pokrywano z funduszu religijnego — tak, że bieżące te potrzeby stanowiły passivum kościelne nie trafiały nigdy ani dominium, ani patrona, ani gminy, — ale tylko fundusz religijny, jeżeli pozostała z dochodu kościelnego reszta, nie sięgała normalnej kongruy 300 zlr. m. k., którą Rząd wyznaczył, jako minimum na utrzymanie beneficjanta i którą z funduszu religijnego albo całkiem albo w części wypłacał. Na potrzeby kościelne po wsiach i miasteczkach wyznaczył Rząd roczne kwoty a mianowicie:

dla kuratów obrz. gr. kat.	32 zlr. 30 kr. m. k.
„ „ „ łac.	50 „ — „ „ „
„ pomocnika gr. kat.	6 „ 45 „ „ „
„ „ „ łac.	10 „ — „ „ „

Nadto systemizowano pauszale rocznych 50 zlr. m. k. na utrzymanie służby kościelnej i organisty, przy kościołach obrządku łacińskiego.

Sposób wyrachowania dochodów kościelnych — jako też systemizowanie pauszaliów, unormowano dekretem nadw. z d. 5. Kwietnia 1821 l. 9.558. — Od tego czasu aż do roku 1860 żadna w ustawodawstwie nie zaszła zmiana, tak, że do tych wydatków nie pociągano ani dominium, ani patrona, ani gminy. —

W roku 1848 po zaszłej zmianie stosunku dominiów do poddanych, na którym się głównie dawniejsze ustawy co do konkurencyi kościelnej opierały, ustawy te uległy koniecznej zmianie i tak:

Ad I.

Gdy w roku 1848 po zmianie stosunków między byłymi poddanymi dominiami poruszono kwestyę: czyli i o ile dominia przyczyniać się mają do konkurencyi kościelnej? orzekło Ministerstwo spraw wewnętrznych dekretem z dnia 10. Czerwca 1849 l. 3.965, iż patronat ze względu na jego historyczny i prawny rozwój — nie stoi w żadnej styczności z ustawą z dnia 7. Września 1848, — zasada on się

bowiem na fundacyach i umowach, a nawet przy nowo utworzonych probostwach, na wolnej woli byłych dominiów; o ile zaś dominia jako takie konkurowały do kosztów, obowiązki dominiów, jako takich zostały zniesione patentem z 7. Września 1848, w skutek czego odpada na przyszłość różnica między dominium i gminą, a dominium, tak jak każdy inny członek gminy, ma się przyczyniać do konkurencyi kościelnej podług sposobu w kraju używanego.

Nadmienić tu należy, że władza krajowa ostatni ten ustęp wyż powołanego rozporządzenia Ministeryalnego w ten sposób tłumaczyła, iż za podstawę do podziału między byłe dominia i gminy służyć ma podatek.

Ale nawet co do obowiązków ciężących niegdyś na patronacie, uznało Ministerstwo, iż przyznanie okoliczności zasługują takowe na uwzględnienie, i że aż do uregulowania tego stosunku należy, jeżeli dobrowolna ugoda nie przyjdzie do skutku wstrzymać się z większemi budowlami i restauracyami.

Gdy się później narzuciło pytanie czyli druga połowa datku patrona, którą dominium jako takie ponosić winno, od dominium ma być ściągnięta, — Namiestnictwo pod dniem 7. Listopada 1854 l. 15.097 orzekło, iż i od tego dodatku powinno być dominium uwolnione i tenże w ogólny obowiązek konkurencyi wciągnięty, i poddało ten wniosek decyzji Ministerstwa, które pod dniem 20. Marca 1855 l. 19.474 zatwierdzając wniosek Namiestnictwa orzekło, iż obowiązek byłych dominiów jako takich, przy budowlach kościelnych i parafialnych między członków gminy podzielony być powinien.

Toż samo Ministerstwo orzekło dalej dekretem z dnia 25. Maja 1859 l. 99. D. U. P., iż koszta podróży, Komisyi, i insercyjne z powodu budowli kościelnych i parochialnych, nie mniej przyrządzenia smętarzów, należą do dotatków konkurencyjnych i mają tak jak te być rozłożone — wyjąwszy jeżeli takie koszta narosły tylko w skutek żądań lub w wyłącznym interesie, albo z winy pewnej osoby lub korporacyi; w których to wypadkach tylko ta osoba pomienione koszta płacić winna.

Nakoniec wypowiedziało Ministerstwo dekretem z dnia 18. Listopada 1861 l. 9.786 tę zasadę, że do konkurencyi kościelnej i parochialnej tylko członkowie gminy własnego obrządku przyczyniać się mają.

Ad II.

Co do czynszu najmu za pomieszkanie dla parocha, orzekło Ministerstwo dekretem z dnia 31. Grudnia 1857 l. 32.979, iż według analogii rozporządzenia Ministeryalnego z dnia 20. Marca 1855, patron $\frac{1}{6}$ a reszta stron do konkurencyi zobowiązanych $\frac{5}{6}$ części czynszu najmu opłacać mają.

Ad III.

Jak już wyżej ad III. powiedziano, aż do roku 1860 nie pociągano ani patrona, ani dominium, ani gminy do pokrycia bieżących potrzeb kościelnych.

Dopiero z powodu specjalnego wypadku, orzekło c. k. Ministerstwo oświecenia dekretem z d. 18. Listopada 1860 l. 1.988, iż patron kościelny ma ponosić nie tylko koszta sprawiania przyrządów kościelnych, ale także koszta połączone z odprawianiem liturgii. — Gdy władze galicyjskie wniosły do Ministerstwa przedstawienie przeciw powyższemu orzeczeniu ministeryalnemu, powołując się w niem na wywód powyżej pod III. wyluszczonej, c. k. Ministryum oświecenia dekretem z d. 22. Grudnia 1860 l. 1.841 — l. 18.416 odwołując się do istniejących przepisów, których wszakże nie cytuje, orzekło, że gdy w przypuszczeniu, iż majątek kościelny od majątku parochialnego jest odłączony, paroch nie może być zmuszonym z dochodu przeznaczonego na jego utrzymanie, ponosić koszta potrzeb kościelnych — takowe, jeżeli majątek kościoła na nie, nie wystarcza, ponosić powinni parafianie — a jeżeli koszta te od parafianów żadną miarą nie mogą być ściągnięte, ażeby je patron ponosił. Zaś fundusz regilijny do tych kosztów tylko wtenczas może być pociągnięty, jeżeli idzie o kościoły jego patronatowi podległe, i jeżeli koszta od parafianów żadną miarą ściągnąć się nie dadzą.

Ale zaraz w dalszym kontekście tego dekretu rozporządziło Ministerstwo, aby patrona, o ile możności do tych kosztów nie pociągano, ponieważ ich dotychczas nie ponosił, lecz aby je ściągano od gmin.

Ponieważ dekret ten wyszedł w przypuszczeniu, iż majątek kościelny od majątku parochialnego został odłączony — czego wszelako w Galicyi dotychczas jeszcze nie całkiem przeprowadzono, zatem c. k. Buchhalterya krajowa, z uwagi, że wspomniany dekret u nas zastosowanym być nie może, zaniósła przedstawienie do c. k. Ministerstwa Stanu, które dekretem z dnia 22. Lutego 1862 l. 1.976 orzekło, iż powyższy dekret nic nowego nie stanowi, tylko tłumaczy prawne przepisy: że jest dyrektywą, tylko do

sporządzania inwentarzów kościelnych, i że ma na celu uwolnienie zwolna funduszu religijnego od prestacji nienależnych.

Z powyższego przedłożenia stanu rzeczy widzimy, na jak chwiejnych i niepewnych podstawach prawnych spoczywa dziś tak ważna dla kraju sprawa. Ustawy w przedmiocie konkurencji kościelnej przed rokiem 1848 wydane, w skutku zaszłych w tym roku zmian, straciły po części moc obowiązującą i stały się niewykonalnymi — nowymi atoli ustawami nie zostały zastąpione. Miejsce ustaw zajęły rozporządzenia ministryalne, które po roku 1860, bez udziału władzy ustawodawczej wydane, nie mają wprawdzie mocy prawnej ustaw obowiązujących; gdy atoli są one dyrektywą dla organów wykonawczych, które według nich postępować muszą i postępują — kraj znajduje się niestety w położeniu nieuniknionej konieczności, zastosowania się do rozporządzeń z pominięciem władzy ustawodawczej wydanych.

Uregulowanie na drodze prawodawczej wszelkich stosunków konkurencji kościelnej dotyczących, stało się więc niezbędną potrzebą. Gdy jednak wszechstronne i wyczerpujące uporządkowanie tej sprawy z powodu oczekiwanej reorganizacji stosunków i władz krajowych, może dopiero później stać się przedmiotem ustawodawstwa krajowego, przeto Komisya idąc za projektem Wydziału krajowego, wypracowanym na zasadzie projektu rządowego, i nie oddalając się za nadto od myśli zasadniczych, jakie obu tym projektom przewodniczyły, uznała koniecznem, ograniczyć się do stanowczego uregulowania tylko tych stosunków, które w codziennem życiu się nasuwają i niezbędnego oczekują załatwienia.

Komisya zasadnicza poczyniła zmiany tylko w trzech paragrafach, mianowicie w §. 3. a) i d) §. 4. i 8. — powodowana najpierw zasadą słuszności, która zatem przemawia, aby paroch tylko w tym razie był obowiązany ponieść kosztą stawiania i utrzymywania budynków gospodarskich, jeżeli takowe znajdują się w należących do jego dotacyi dobrach tabularnych, lub częściach takichże dóbr (§. 3. a), — dalej uwzględniwszy tę okoliczność, iż coroczne uiszczenie pewnej kwoty procentowej parochowi będzie mniej uciążliwym, aniżeli doraźna spłata znaczniejszej sumy (§. 4.) — nareszcie co do drugiego ustępu §. 8. powodowana tą uwagą, zatwierdzoną dekretem c. k. Ministerstwa Stanu z dnia 21. Października 1863. l. 11.256 z powodu specjalnego wypadku zapadłym, iż nałożenie gminom filialnym, mającym własny kościół i własnego parocha, obowiązku ponoszenia także kosztów konkurencji odnoszących się do kościoła głównego, — stałoby się jednym z głównych powodów odstrasających od zakładania kościołów filialnych. Wszelkie inne zmiany, mniejszej atoli wagi, poczyniła Komisya jedynie w celu łatwiejszego uzyskania Najwyższej sankcyi.

W tym duchu wypracowany projekt do ustawy dotyczącej konkurencji kościelnej, przedkłada Komisya Wysokiemu Sejmowi i zaleca przyjęcie onegoż.

Antoni Manastyrski w. r.,
biskup przemyski, jako przewodniczący.

Maurycy Kabat w. r.,
sprawozdawca.

U s t a w a

z dnia **obowiązująca w królestwie**
Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem,

dotycząca pokrycia kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież sprawiania przyrządów i sprzętów kościelnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Megó królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. Jog.

§. 1.

Koszta stawiania, utrzymywania i najmowania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, koszta nabycia gruntu pod te budowy, oprócz tego wydatki na sprawianie i utrzymywanie przyrządów i sprzętów kościelnych, nareszcie wydatki bieżące, połączone z odprawianiem liturgii, pokrywane być mają przedewszystkiem z funduszu przeznaczonego specyalnie na te cele, tudzież przez te osoby, które są do tego obowiązane mocą fundacyi, umowy, albo też innego tytułu prawnego.

Tytuł zobowiązania stanowi o rodzaju i rozmiarze prestacyj.

§. 2.

Jeżeli niema źródeł w §. 1. wymienionych, lub jeżeli z takowych tylko pewna część kosztów da się pokryć, natenczas na pokrycie w pierwszym wypadku wszystkich, w drugim zaś wypadku reszty kosztów, należy najprzód użyć rozporządzalnego dochodu z majątku ściśle kościelnego, a gdyby i ten na pokrycie kosztów nie wystarczał, pozwala się na cel wspomniony użyć majątku zakładowego, ściśle kościelnego, o ile takowy niema wskazanego sobie innego przeznaczenia i nie jest potrzebnym do pokrycia innych wydatków, które z dochodów majątku kościelnego opędzać się mają, z zachowaniem wszakże istniejących przepisów o sprzedaży i obciążeniu mienia kościelnego.

§. 3

Paroch jednak ma ponosić sam następujące koszty:

- a) stawiania i utrzymywania budynków gospodarskich, znajdujących się w należących do jego dotacyi dobrach tabularnych lub częściach takichże dóbr, jeżeli dochód z probostwa pokrywa kongruę jego i jeżeli niema źródeł przeznaczonych na ten cel, który w §. 1. wymieniono;
- b) naprawy budynków mieszkalnych i gospodarskich, spowodowanej winą, niedbalstwem, lub opieszałością parocha, jego sług lub domowników;
- c) wydatki mniejsze na naprawę i utrzymanie budynków, plebańskich, mieszkalnych i gospodarskich w dobrym stanie, jako to: na opłatę kominiarza, na wstawienie szyb, bielenia, naprawę pieców, drzwi, zamków i ram u okien, naprawę zwykłą dachu, wprawienie uszkodzonych części podłogi, utrzymanie uszkodzenia i t. p. jeżeli wydatki te w jednym roku kwoty 15 złr. nie przewyższają.

§. 4.

Do wydatków budowniczych przy plebańskich zabudowaniach mieszkalnych i do gospodarstwa domowego potrzebnych, parochowie przyczyniać się będą w ten sposób, iż ci, którzy mają 500 złr. czystego rocznego dochodu po odtrąceniu podatków, alumnatyku i płacy wikarych, opłacać będą co roku do funduszu konkurencyjnego dotyczącego kościoła po 3% od tego czystego dochodu, ci zaś, których dochód przenosi kwotę 500 złr. czystego dochodu, oprócz powyższych 3% opłacać będą jeszcze 5% do tegoż funduszu.

Dotychezasowy obowiązek patrona, do udzielania zwrotnej zaliczki, dla pokrycia wydatków na parocha przypadających, znosi się.

§. 5.

Patron kościoła, o ile specjalne tytuły prawne inaczej nie stanowią, ponosi jedną szóstą część wydatku, jaki po strąceniu środków w §§. 1. — 4. wymienionych, i po strąceniu kosztów roboty ciągłej i pieszej pozostanie niepokryty.

§. 6.

Posiadacz majątku, do którego przywiązane jest prawo patronatu, winien bez względu na wyznanie swoje religijne, wypełniać obowiązki nałożone patronowi niniejszą ustawą.

Biskup ponosi koszty patronatu tylko w tym razie, jeżeli w dyecezyi swojej wolno nadaje probostwo (*libera collatione*) w dobrach stołowych, patronatowi jego podległych.

§. 7.

Duchowne korporacje winne przy wielonych sobie parochiach ponosić połowę kosztów w §. 1. wymienionych, po strąceniu kosztów roboty ciągłej i pieszej, o ile obowiązku do mniejszej prestacyi nie udowodnią.

§. 8.

Wydatki niepokryte środkami w §§. 1. do 7. wykazanemi, ponoszą, wyjąwszy beneficjatorów, ci, którzy należą do obrządku dotyczącego, a to w miarę podatków stałych, jakie w obrębie parafii opłacają.

Gminie wolno z funduszków własnych, pokryć w całości lub w części wydatki przypadające na jej członków.

§. 9.

Kościół filialny i zabudowania mieszkalne dla duchownych, którzy przy nich są eksponowani, mają przy pomocy rozporządzalnego majątku kościelnego, stawiać i utrzymywać ci, w których interesie kościół te i zabudowania mieszkalne istnieć mają lub istnieją, jeżeli inne prawne zobowiązania w tej mierze nie zachodzą.

Gminy filialne, które nie mają własnego duchownego, mają przecież własny kościół, przyczyniają się tylko do kosztów konkurencyjnych, odnoszących się do budynków plebańskich kościoła głównego, a nie do kosztów konkurencyjnych, odnoszących się do zabudowań kościelnych. — Gminy filialne zaś, mające własny kościół i własnego duchownego, wolne są od wszelkich datków i prestacyi konkurencyi, odnoszących się do budynków kościelnych i plebańskich lub innych potrzeb kościoła głównego. Jeżeli zaś kościół główny i filia, lub filie znajdują się w jednym mieście lub miasteczku, natenczas filia lub filie winne przyczynić się do wydatków kościoła głównego, jeżeli inne prawne zobowiązania w tej mierze nie istnieją.

§. 10.

Skarb Państwa, fundusz publiczny lub stowarzyszenie, mające własność nieruchomą w obrębie jakiej parafii katolickiej, przyczynia się do zaspokojenia wydatków tejże parafii (§. 9.) w miarę podatków stałych z tej własności opłacanych.

Jeżeli zaś ta własność leży w obrębie kilku parafij katolickich, (jednego lub różnych obrządków), wtedy należy przy wymiarze kwoty, z którą ta własność do każdej z tych parafij ma konkurować, przyjąć za podstawę tę kwotę podatkową, jaka wyniknie ze stosunku ilości parafian każdej z tych parafij, do liczby ogólnej parafian wszystkich parafij katolickich, w których obrębie wspomniona własność leży.

§. 11.

Jeżeli wedle dotychczasowego zwyczaju, połączone jest wolne pomieszkanie ze służbą organisty

lub diaka, natenczas obowiązują co do stawiania i utrzymywania tegoż przepisy niniejszej nstawy.

§. 12.

Wydatki na pokrycie potrzeb kościelnych z odprawianiem liturgii połączonych, a przy kościołach obrządku łacińskiego także wydatki na ntrzymanie sług kościelnych, pokryte będą przede wszystkim ze źródeł, w §§. 1. i 2. wyrażonych. O ile zaś wydatki te nie dadzą się pokryć z tych źródeł, otrzyma paroch na pokrycie tychże od parafian kwotę ryczałtową, która łącznie z pokryciem w §§. 1. i 2. wskazaniem, nie może przenosić rocznie przy parafiach obrządku łacińskiego kwoty 100 złr., a przy parafiach obrządku greckiego kwoty 50 złr. Rozłożenie na parafian dzieje się w miarę podatków stałych, jakie oni w obrębie parafii opłacają.

§. 13.

Sprawy konkureacyjne kilku gmin, albo też jednej gminy i obszaru dworskiego lub części tychże, załatwia Komitet złożony z pięciu członków.

Stałymi członkami tego Komitetu są: paroch dotyczącego kościoła i patron wykonywujący prawo prezentacyi parocha lub zastępca jego.

Resztę to jest trzech, a jeżeli patron nie wykonuje prawa prezentacyi parocha, czterech członków wybierają na lat sześć ci, którzy do wydatków kościoła konkurują, a to w ten sposób, iż każdy konkurujący posiadacz ziemskiej posiadłości, osobne ciało w tabuli krajowej stanowiącej, jeżeli nie jest patronem, lub jego zastępca wybiera jednego, a równie jednego z każdej gminy, do tej parafii wcielonej, wybierają członkowie tejże gminy, którzy mają prawo wyboru w gminie.

Jeżeli jednak liczba wyborców tym sposobem wybranych, byłaby mniejszą niż sześć, wtedy uprawnieni do wyboru dopiero co wskazani, wybierają po dwóch lub trzech wyborców, tak, żeby liczba ogólna tych wyborców najmniej sześć wynosiła.

Przy wyborze wyborców, jako też członków Komitetu rozstrzyga bezwzględna większość głosów, a w razie, gdyby ta większość przy pierwszym i drugim głosowaniu nie została osiągnięta, uważani będą za wybranych ci, którzy przy drugim głosowaniu największą otrzymali liczbę głosów; w razie równości głosów, rozstrzyga los.

Członkowie Komitetu pełnią swoje obowiązki bezpłatnie — tylko połączone z tą czynnością wydatki w gotówce mają być im zwrócone.

§. 14.

Komitet jest organem uchwalającym i nadzorującym w sprawach konkurencyi kościelnej.

Komitet ustanawia preliminarz i sprawdza rachunki roczne; uchwały jego zapadają bezwzględną większością głosów, i są dla konkurujących gmin i obszarów dworskich obowiązującymi.

§. 15.

Komitet wybiera z pośród siebie przewodniczącego, który jest jego organem wykonawczym.

Przewodniczący układa preliminarz, składa rachunki i utrzymuje kasę zostającą pod zamknięciem, do której drugi klucz ma mieć jeden z członków Komitetu.

Każdemu konkurującemu wolno wglądać w sprawdzone rachunki.

§. 16.

Zażalenia przeciw rozporządzeniom Komitetu rozstrzyga wydział powiatowy, a w ostatniej instancji Wydział krajowy.

Co do terminu odwołania się, tudzież co do prawa Rządu nadzorowania Komitetu i rozwiązania onegoż, obowiązują przepisy ustawy gminnej.

Władza polityczna ma także na żądanie władzy kościelnej lub stron do konkurencji obowiązanych, i w miarę tego żądania objąć zwierzchnie kierownictwo nad budowlami kościołów i budynków plebańskich.

§. 17.

Dotychczasowe przepisy, dotyczące się przedmiotu tą ustawą objętego, znoszą się, o ile się nie zgadzają z niniejszą ustawą.

Wszystkie te sprawy i sprawy z nimi związane
są przedmiotem niniejszego rozprawy i
nie należy do nich wchodzić w niniejszym
rozprawie.

§ 10

Wszystkie te sprawy i sprawy z nimi związane
są przedmiotem niniejszego rozprawy i
nie należy do nich wchodzić w niniejszym
rozprawie.

§ 11

Wszystkie te sprawy i sprawy z nimi związane
są przedmiotem niniejszego rozprawy i
nie należy do nich wchodzić w niniejszym
rozprawie.

Z drukarni Kornela Pillera we Lwowie 1866.

§ 12

Wszystkie te sprawy i sprawy z nimi związane
są przedmiotem niniejszego rozprawy i
nie należy do nich wchodzić w niniejszym
rozprawie.